

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 czerwca 2018 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie, XXI Wydział Pracy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Dorota Czyżewska (spr.)
Sędziowie:	SO Monika Sawa SO Grzegorz Kochan
Protokolant:	Agnieszka Walczyk

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 7 czerwca 2018 r. w Warszawie

sprawy z powództwa R. P. (1)

przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W.

o diety za podróże służbowe, wynagrodzenie

na skutek apelacji wniesionej przez obie strony

od wyroku Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy w Warszawie, VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 23 maja 2017 r. sygn. akt VII P 1929/14

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie II w ten sposób, że zasądza od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. na rzecz R. P. (1) następujące kwoty:

a) 6607,29 (sześć tysięcy sześćset siedem, 29/100) złotych z ustawowymi odsetkami od 11 grudnia 2013 r. do 31 grudnia 2015 r. oraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty, tytułem diety za podróż służbową od 6 listopada 2013 r. do 1 grudnia 2013 r.;

b) 3979,10 (trzy tysiące dziewięćset siedemdziesiąt dziewięć, 10/100) złotych z ustawowymi odsetkami od 11 stycznia 2014 r. do 31 grudnia 2015 r. oraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty, tytułem diety za podróż służbową od 2 grudnia 2013 r. do 24 grudnia 2013 r.;

c) 14 394,23 (czternaście tysięcy trzysta dziewięćdziesiąt cztery, 23/100) złotych z ustawowymi odsetkami od 11 marca 2014 r. do 31 grudnia 2015 r. oraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty, tytułem diety za podróż służbową od 9 stycznia 2014 r. do 18 lutego 2014 r.;

II. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie III w ten sposób, że zasądza od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. na rzecz R. P. (1) kwotę 1800 (tysiąc osiemset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego;

III. oddala apelację powoda w pozostałym zakresie;

IV. oddala apelację pozwanego;

V. zasądza od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. na rzecz R. P. (1) kwotę 1380 (tysiąc trzysta osiemdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu w instancji odwoławczej, w tym kwotę 1350 (tysiąc trzysta pięćdziesiąt) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego.

Monika Sawa Grzegorz Kochan Dorota Czyżewska

Sygn. akt XXI Pa 615/17

UZASADNIENIE

1. *stanowiska stron*

R. P. (1) pozwem z 16 grudnia 2014 r. (data nadania w placówce pocztowej) wystąpił przeciwko (...) sp. z o.o. w W. z roszczeniem o zapłatę na jego rzecz kwoty 10.126,69 zł tytułem diet za krajowe i zagraniczne podróże służbowe, a także o zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

(...) sp. z o.o. w W. w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa, a także o zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pismem z 17 października 2016 r. (data nadania w placówce pocztowej) strona powodowa rozszerzyła powództwo, wnosząc o zasądzenie na rzecz kwoty 26.209,86 zł tytułem niewypłaconych diet, ryczałtów za noclegi oraz zaległego wynagrodzenia wraz z ustawowymi odsetkami.

2. *wyrok Sądu I instancji*

Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 23 maja 2017 r. zasądził od (...) sp. z o.o. na rzecz R. P. (1) następujące kwoty: 562,94 zł z ustawowymi odsetkami za czas opóźnienia liczonymi od 11 grudnia 2013 r. do dnia zapłaty tytułem wynagrodzenia za pracę za listopad 2013 r. oraz 666,30 zł z ustawowymi odsetkami za czas opóźnienia liczonymi od 11 marca 2014 r. do dnia zapłaty tytułem wynagrodzenia za pracę za luty 2014 r.; w pozostałej części powództwo oddalił; koszty postępowania zniósł wzajemnie pomiędzy stronami; nakazał pobrać od (...) sp. z o.o. na rzecz Skarbu Państwa – Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy w Warszawie kwotę 62 zł tytułem opłaty stosunkowej od pozwu, której powód nie miał obowiązku uiścić; nakazał pobrać od (...) sp. z o.o. na rzecz Skarbu Państwa – Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy w Warszawie kwotę 1.165 zł tytułem 1/2 części wydatków poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa na poczet opinii biegłego; w pozostałej części wydatki przejął na rachunek Skarbu Państwa; wyrokowi nadał rygor natychmiastowej wykonalności.

3. *ustalenia stanu faktycznego Sądu Rejonowego*

R. P. (1) zatrudniony był w (...) sp. z o.o. w W. w okresie od 5 listopada 2013 r. do 18 lutego 2014 r. kolejno na podstawie umowy o pracę na okres próbny i umowy o pracę na czas określony, w pełnym wymiarze czasu pracy, na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego z naczepą. Stosunek pracy ustał z upływem czasu, na który była zawarta umowa o pracę.

Jako miejsce wykonywania pracy wskazano całą E..

R. P. (1) wykonywał transport międzynarodowy w N., W., H., F., A., C., S., krajach B. oraz S.. W trasie znajdował się w okresach: od 6 listopada do 1 grudnia 2013 r., od 2 do 24 grudnia 2013 r. i od 9 stycznia do 18 lutego 2014 r.

Poruszał się samochodem ciężarowym marki V. wyposażonym w tachograf elektroniczny oraz miejsce do spania w kabinie.

R. P. (1) przysługiwało wynagrodzenie zasadnicze początkowo w kwocie (...) zł brutto, a następnie (...) zł brutto. W umowie o pracę nie wskazano żadnych innych składników wynagrodzenia.

Zgodnie z prośbą pracownika, wypłata wynagrodzenia następowała w ratach, zaś przelewy opisywane były jako „zaliczka na poczet wynagrodzenia”, „zaliczka na wynagrodzenie”, czy „zadatek”.

R. P. (1) w okresie zatrudnienia w spółce świadczył pracę w godzinach nadliczbowych.

Pracodawca ustalając czas jego pracy nie opierał się na danych zarejestrowanych przez tachograf.

Z tytułu pracy w listopadzie 2013 r. pracownik powinien otrzymać kwotę 1.931,62 zł netto, w grudniu 2013 r. kwotę 1.853,76 zł netto, w styczniu 2014 r. kwotę 1.977,56 zł netto, zaś w lutym 2014 r. kwotę 1.166,30 zł netto.

Pracodawca wypłacił na rzecz pracownika tytułem wynagrodzenia kwotę 1.000 zł w listopadzie 2013 r., 2.200 zł w grudniu 2013 r., 2.000 w styczniu 2014 r. oraz 500 zł w lutym 2014 r. Nie wypłacał na jego rzecz diet za podróże służbowe.

Do wypłaty pozostała kwota 562,94 zł tytułem wynagrodzenia należnego za pracę w listopadzie 2013 r. oraz kwota 666,30 zł tytułem wynagrodzenia należnego za pracę w lutym 2014 r.

Pracodawca wypłacił pracownikowi również kwotę 1.250 zł, która w przeciwieństwie do pozostałych transakcji opisana została jako „PL-IT-PL”.

Pracownik otrzymał od pracodawcy służbową kartę płatniczą w celu uiszczania należności z tytułu wydatków w czasie podróży, w tym opłat za autostrady. Wypłacał również pieniądze w bankomacie.

Pracodawca nie zapewniał pracownikowi posiłków ani zwrotu poniesionych z tego tytułu kosztów. Posiłki takie pracownik otrzymywał jedynie w czasie podróży promem, bowiem były wliczone w cenę biletu zakupionego przez spółkę.

Pismem z 21 marca 2014 r., doręczonym 25 marca 2014 r., pracodawca wezwał pracownika do zapłaty kwoty 1.298,18 zł z tytułu uiszczonych mandatów i kwoty 60 zł tytułem prowizji oraz do zwrotu urządzenia GPS i wydruków z tachografu.

Ostatecznie pracownik nie zwrócił pracodawcy oryginałów wydruków z tachografu.

Sąd Rejonowy ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie dokumentów i ich kserokopii złożonych w sprawie, w tym akt osobowych powoda, których prawdziwości i wiarygodności nie kwestionowała żadna ze stron. Sąd również nie znalazł podstaw do ich podważania.

Sąd Rejonowy oparł się również częściowo na zeznaniach świadka A. W. (k. 107-108, zapis audiowideo, k. 109 i k. 191, zapis audiowideo, k. 192) oraz powoda R. P. (1) (k. 250-251, zapis audiowideo, k. 252).

Zeznaniom A. W. Sąd Rejonowy odmówił waloru wiarygodności w części obejmującej jej twierdzenia, jakoby powód nie pracował w godzinach nadliczbowych, ponieważ z wiarygodnej i precyzyjnej opinii biegłego sporządzonej na podstawie odczytów tachografu wynika, że zostały przekroczone normy czasu pracy. Nie potwierdziły się również twierdzenia, iż powód pokrywał za pomocą służbowej karty płatniczej prywatne wydatki oraz że wszystkie należności powoda wynikające ze stosunku pracy zostały uiszczone przez pracodawcę, gdyż nie zostały one potwierdzone innymi dowodami oraz stoją w sprzeczności z zeznaniami powoda w części uznanej za wiarygodną oraz z wyliczeniami biegłego.

Dodatkowo oceniając zeznania świadka należy mieć na względzie, że jest ona blisko spokrewniona z członkami zarządu pozwanej spółki, ponadto uczestniczyła w zatrudnianiu powoda oraz wyliczaniu jego należności ze stosunku pracy, zatem ma interes w przedstawianiu okoliczności sprawy w sposób korzystny dla strony pozwanej. Co więcej, część wypowiedzi świadka miała charakter nie opisu faktów, lecz dywagacji w przedmiocie przepisów dotyczących czasu pracy kierowców oraz ewentualnie przysługujących im należności z tytułu podróży służbowej.

Natomiast zeznania powoda Sąd Rejonowy ocenił, jako niewiarygodne w zakresie twierdzeń, że strony stosunku pracy umówiły się na wypłatę zarówno wynagrodzenia zasadniczego, jak i diet za podróże służbowe, zaś wynagrodzenie powoda miało wynosić (...) zł miesięcznie, a ponadto, że powód w trakcie zatrudnienia domagał się wypłaty diet, bowiem powyższe twierdzenia nie znajdują odzwierciedlenia w materiale zgromadzonym w aktach sprawy, gdyż w treści umowy o pracę nie przewidziano innych składników wynagrodzenia poza wynagrodzeniem zasadniczym.

Sąd Rejonowy dopuścił ponadto dowód z opinii biegłego sądowego z zakresu analizy czasu pracy kierowców celem ustalenia hipotetycznej wartości należności powoda z tytułu podróży służbowej (opinia z załącznikami, k. 131-143, opinia uzupełniająca, k. 202-203).

Opinia w pełni odpowiadała na tezy wskazane przez Sąd Rejonowy w postanowieniu dowodowym, zaś jej treść jest jasna i logiczna, a także spójna ze zgromadzonym materiałem dowodowym. Wobec logicznego charakteru wywodów zawartych w opinii Sąd Rejonowy nie znalazł jakichkolwiek podstaw do ich podważenia i zaaprobował jej wnioski odnoszące się do wysokości niewypłaconego powodowi wynagrodzenia za pracę.

4. ocena prawna Sądu I instancji

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, że roszczenia powoda zasługują w części na uwzględnienie.

W przedmiotowej sprawie powód po ostatecznym sprecyzowaniu powództwa wnosił o zasądzenie od pozwanego (...) sp. z o.o. na jego rzecz następujących kwot: 6.607,29 zł tytułem należności z podróży służbowej w okresie od 6 listopada do 1 grudnia 2013 r., 3.979,10 zł tytułem należności z podróży służbowej w okresie od 2 do 24 grudnia 2013 r., 14.394,23 zł tytułem należności z podróży służbowej w okresie od 9 stycznia do 18 lutego 2014 r., 562,94 zł tytułem niewypłaconej części wynagrodzenia za listopad 2013 r. oraz 666,30 zł tytułem niewypłaconej części wynagrodzenia za luty 2014 r., wraz z ustawowymi odsetkami od dat wskazanych w piśmie procesowym do dnia zapłaty.

Kwestią sporną pomiędzy stronami była zarówno okoliczność, czy strony umówiły się, że pracodawca będzie wypłacał powodowi wynagrodzenie zasadnicze oraz należności z tytułu podróży służbowej (diety i ryczałty za noclegi), jak i okoliczność, czy na mocy obowiązujących przepisów kierowcy w transporcie międzynarodowym przysługują powyższe świadczenia.

Jako podstawę prawną żądania strony powodowej uznać należy przepis art. 21a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (j.t. Dz. U. z 2012 r., poz. 1155), zgodnie z treścią którego kierowcy w podróży służbowej, przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z wykonywaniem tego zadania służbowego, ustalone na zasadach określonych w przepisach art. 77 (5) § 3-5 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy, odsyłający wprost do wyżej wymienionych przepisów, a co za tym idzie również do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U.2013.167).

Na mocy § 7 ust. 1 powołanego rozporządzenia, dieta w czasie podróży krajowej jest przeznaczona na pokrycie zwiększonych kosztów wyżywienia i wynosi 30 zł za dobę podróży. Jak stanowi natomiast § 8 ust. 1, za nocleg podczas podróży krajowej w obiekcie świadczącym usługi hotelarskie pracownikowi przysługuje zwrot kosztów w wysokości stwierdzonej rachunkiem, jednak nie wyższej za jedną dobę hotelową niż dwudziestokrotności stawki diety. Zgodnie zaś z treścią jego ust. 3 w razie nieprzedłożenia rachunku za nocleg, pracownikowi przysługuje ryczałt w wysokości 150% diety.

W świetle powyższego, pracownik będący w podróży służbowej nabywa prawo do diety, a ponadto pracodawca powinien zapewnić mu bezpłatny nocleg lub zwrócić poniesione przez niego koszty związane z zapewnieniem sobie przezeń noclegu we własnym zakresie.

Sąd Rejonowy wskazał, że nie można jednak pominąć wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 24 listopada 2016 r., K 11/15, zgodnie z którym: art. 21a ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (j.t. Dz.U.2012.1155, ze zm.) w zw. z art. 77⁵ § 2, 3 i 5 ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (j.t. Dz.U.2016.1666, ze zm.) w związku z § 16 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U.167) w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Art. 21a ustawy z 16 kwietnia 2004 r. powołanej w pkt 1 w związku z art. 77⁵ § 2, 3 i 5 ustawy z 26 czerwca 1974 r. powołanej w pkt 1 w zw. z § 9 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U.236.1991, ze zm.) w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji.

W orzeczeniu tym Trybunał Konstytucyjny wskazał, że zastosowana przez ustawodawcę konstrukcja odesłania zawarta w art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców w związku z art. 77⁵ § 2, § 3 i § 5 kodeksu pracy oraz § 16 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia MPiPS z 2013 r. nie tylko nie zapewnia spójności całej regulacji prawnej, ale wręcz przeciwnie – prowadzi do poważnych wątpliwości interpretacyjnych, czego wyrazem była radykalnie rozbieżna wykładnia przyjęta w wyrokach Sądu Najwyższego.

W powyższej sprawie mamy do czynienia z tzw. orzeczeniem zakresowym, które nie prowadzi do uchylecia zakwestionowanych przepisów. Orzeczeniem zakresowym Trybunał stwierdza, że stosowanie określonych przepisów do określonych sytuacji jest niezgodne z Konstytucją. Innymi słowy, Trybunał wskazuje, jaka interpretacja przepisów jest niezgodna z Konstytucją, zakwestionowane przepisy jednak nadal obowiązują.

W ocenie Trybunału Konstytucyjnego, uregulowanie należności na pokrycie kosztów związanych z wykonywaniem przez kierowców podróży służbowej wymaga stworzenia odrębnych przepisów dla tej grupy pracowników, uwzględniającej specyfikę ich pracy. Dotychczasowe rozwiązania szczególne, które w intencjach projektodawcy nowelizacji z 2010 r. miały tę specyfikę uwzględniać, należy uznać za pozorne, ponieważ sposób ukształtowania należności dla kierowców wynika w dalszym ciągu z ogólnych przepisów kodeksowych.

Trybunał Konstytucyjny orzekł, iż niekonstytucyjna jest zasada postępowania, na podstawie której na pracodawcy spoczywał prawny obowiązek wypłaty diety i ryczałtu noclegowego w kwocie określonej na podstawie rozporządzenia MPiPS z 2013 r.

Reasumując, w chwili obecnej (po wyroku TK) pracodawca może według własnej oceny ustalić warunki zwrotu kosztów podróży służbowej i wypłacać kierowcom określone świadczenia pieniężne, jednak nie ma w tym zakresie bezwzględnego obowiązku. Do czasu wydania nowych przepisów zawartych w ustawie o czasie pracy kierowców odnośnie zasad naliczania zwrotu kosztów podróży służbowych przewoźnicy mają zatem całkowitą swobodę w umownym ustalaniu powyższych kwestii.

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego oznacza, że aktualnie podstawa prawna nakazująca wypłatę kierowcom diet i ryczałtów noclegowych na zasadach określonych w Kodeksie pracy została uznana za niezgodną z Konstytucją. Tym samym, jeżeli pracodawca w swoich aktach wewnętrznych nie określa należności za podróże służbowe – nie przewiduje diet i ryczałtów – to się one pracownikowi nie należą.

Z ustaleń poczynionych przez Sąd Rejonowy nie wynika, aby w spółce obowiązywały jakiegokolwiek wewnętrzne regulacje zapewniające kierowcom prawo do diet czy ryczałtów za nocleg, takie jak np. regulamin pracy czy regulamin wynagradzania. Kwestia ich istnienia nie była również podnoszona przez stronę powodową.

Takich postanowień brak również w obu łączących strony umowach o pracę, które zostały zawarte w formie pisemnej. Wprawdzie powód podnosił, iż pracodawca obiecał mu wypłatę diet, w związku z czym otrzymywana przez niego kwota wynagrodzenia miała wynosić łącznie 5.000–6 000 zł, jednak poza swoimi słowami nie zaoferował na tę okoliczność żadnych dowodów, które wskazywałyby, iż rzeczywiście strony poczyniły ustalenia w tym zakresie.

W ocenie Sądu Rejonowego brak uwzględnienia ewentualnego prawa powoda do świadczeń związanych z podróżą służbową w treści umowy o pracę przemawia za przyjęciem, iż takie świadczenia nie zostały przez strony umówione, zwłaszcza w sytuacji, gdy pracodawca zapewnił powodowi możliwość noclegu w kabinie pojazdu, ponadto wyposażył go w kartę płatniczą, z której powód korzystał pokrywając wydatki związane z odbywanymi przejazdami.

W konsekwencji powyższych ustaleń oraz powołanego orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, w ocenie Sądu I instancji R. P. (2) nie przysługiwało prawo do diet i ryczałtów za noclegi z tytułu podróży służbowej, zatem jego powództwo w części obejmującej roszczenia o zapłatę tych należności podlegało oddaleniu.

Odnosząc się natomiast do roszczenia powoda o zasądzenie niewypłaconej części wynagrodzenia za pracę, Sąd Rejonowy podkreślił, że za zgodą obu stron stosunku pracy należne mu wynagrodzenie wypłacane było w ratach, których część została uiszczona przed datą wymagalności tego roszczenia, tj. przed 10 dniem miesiąca następującego po miesiącu, którego dotyczy wypłata.

W oparciu o opinię biegłego sądowego sporządzoną na podstawie wydruków z tachografu zamontowanego w pojeździe, którym poruszał się powód, Sąd Rejonowy ustalił, że R. P. (1) nie otrzymał całości należnego mu wynagrodzenia za listopad 2013 r. i luty 2014 r., bowiem czas jego pracy przekroczył obowiązujący pracownika wymiar czasu pracy – 8 godzin dziennie w przeciętnie 40 – godzinnym tygodniu pracy, powinien zatem otrzymać wynagrodzenie przekraczające kwotę wskazaną w umowie o pracę.

Dane wynikające z zapisów tachografu nie zostały skutecznie zakwestionowane przez stronę pozwaną, dlatego też zdaniem Sądu Rejonowego wiarygodnie dokumentują czas pracy powoda na rzecz pozwanej spółki.

Z tytułu pracy w listopadzie 2013 r. oraz lutym 2014 r. powód winien otrzymać odpowiednio 1.931,62 zł i 1.166,30 zł, zaś pracodawca wypłacił na jego rzecz jedynie 1.000 zł i 500 zł. Część wynagrodzenia za listopad została pokryta nadpłatą, która nastąpiła w styczniu 2014 r., jednak była niewystarczająca dla pełnego pokrycia należności powoda.

W związku z powyższą okolicznością, do wypłaty pozostały następujące kwoty: 562,94 zł tytułem uzupełnienia wynagrodzenia za listopad 2013 r. oraz 666,30 zł tytułem uzupełnienia wynagrodzenia za luty 2014 r. Powód dochodził powyższych kwot z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od daty wymagalności poszczególnych roszczeń, tj. od 11 grudnia 2013 r. w przypadku wynagrodzenia za listopad 2013 r. oraz od 11 marca 2014 r. w przypadku wynagrodzenia za luty 2014 r. do dnia zapłaty.

Reasumując, Sąd Rejonowy zasądził od pozwanego (...) sp. z o.o. na rzecz powoda R. P. (3) powyższe kwoty wraz z ustawowymi odsetkami od wskazanych wyżej dat, bowiem daty wymagalności poszczególnych roszczeń nie były kwestionowane przez stronę przeciwną.

Rozstrzygając o poniesionych przez strony kosztach postępowania, Sąd Rejonowy w oparciu o art. 100 k.p.c. postanowił o ich wzajemnym zniesieniu pomiędzy stronami.

Powołany przepis pozwala, aby Sąd Rejonowy oparł się na względach słuszności i nie wymaga arytmetycznego, ścisłego rozdzielenia kosztów procesu, według stosunku części uwzględnionej do oddalonej w każdym przypadku (orzeczenie Sądu Najwyższego z 30 kwietnia 1952 r., C 290/52).

Wskazać zaś należy, iż każda ze stron jednocześnie w części wygrała i w części przegrała sprawę, stąd za uzasadnione należało uznać zniesienie kosztów procesu wzajemnie między stronami.

Na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U.2016.623 j.t.), Sąd nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – kasy Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy w Warszawie kwotę 62 zł tytułem opłaty stosunkowej od zasądzonej części roszczenia, której powód, jako pracownik wnoszący powództwo do sądu pracy, nie miał obowiązku uiszczać zgodnie z art. 96 ust. 1 pkt 4 w zw. z art. 35 ust. 1 powołanej ustawy.

W przedmiotowej sprawie Sąd Rejonowy dopuścił dowód z opinii i opinii uzupełniającej biegłego sądowego z zakresu analizy czasu pracy kierowców. Za sporządzenie powyższych opinii biegły otrzymał wynagrodzenie oraz zwrot wydatków w łącznej kwocie 2.329,87 zł, które tymczasowo zostały wypłacone z sum budżetowych Skarbu Państwa.

W związku z faktem, że pozwana przegrała sprawę jedynie w części, na podstawie art. 83 § 1 i 2 w zw. z art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, Sąd nakazał pobrać od niego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 1.165 zł tytułem zwrotu połowy wydatków poniesionych w sprawie z tytułu wynagrodzenia biegłego sądowego.

W pozostałym zakresie Sąd Rejonowy postanowił o przejściu wydatków na rachunek Skarb Państwa. Jak stanowi bowiem art. 97 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, obciążenie pracownika wydatkami poniesionymi w sprawie może nastąpić jedynie w wypadkach szczególnie uzasadnionych. Natomiast powództwo w niniejszej sprawie okazało się częściowo uzasadnione, gdyż rzeczywiście pozwany nie wypłacił powodowi całości jego należności wynikających ze stosunku pracy. W ocenie Sądu Rejonowego nie zaistniały zatem szczególne okoliczności, które mogłyby uzasadniać włożenie na powoda obowiązku zwrotu tychże wydatków.

5. apelacja pozwanej

Pozwana zaskarżyła powyższy wyrok w całości, zarzucając:

- 1) naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez błędną ocenę dowodów, polegające na uznaniu, że kwota 1250 zł nie była wynagrodzeniem za pracę powoda;
- 2) naruszenie art. 97 oraz art. 113 ust. 1 u.s.k.c. w sprawach cywilnych w zw. z art. 98 k.p.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie.

W związku z powyższymi zarzutami strona powodowa wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uchylenie pkt 1 i 2 wyroku i oddalenie powództwa w całości, w pkt 3 wyroku zasądzenie kosztów postępowania od powoda na rzecz pozwanej oraz poprzez uchylenie pkt 4 i 5 wyroku.

6. odpowiedź na apelację

Powód w odpowiedzi na apelację pozwanej wniosł o jej oddalenie oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego.

7. apelacja powoda

Powód zaskarżył powyższy wyrok w części, tj. w zakresie pkt 2 i 3, zarzucając naruszenie art. 21a ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców w zw. z § 16 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia MPiPS z 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej oraz § 9 ust. 1, 2 i 4 ww. rozporządzenia poprzez ich niezastosowanie, choć strony w momencie zawarcia stosunku pracy nie mogły odmiennie usankcjonować warunków płatności z tytułu podróży służbowych.

W związku z powyższymi zarzutami strona powodowa wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kwoty oddalanej przez Sąd Rejonowy.

Nadto strona powodowa wniosła o przeprowadzenie dowodu z zeznań świadka G. S. i L. O..

8. odpowiedź na apelację

Pozwana w odpowiedzi na apelację powoda wniosła o jej oddalenie oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego.

9. ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego

Sąd Okręgowy uznał, że istnieje potrzeba uzupełnienia ustaleń faktycznych poczynionych przez Sad Rejonowy:

Pozwana 24 grudnia 2013 r. wypłaciła powodowi kwotę 1.250 zł tytułem „PL-IT-PL”. (potwierdzenie wpłaty – k. 51)

Tytuł „PL-IT-PL” oznaczał (...) i oznaczał opłatę za rachunki lub też zwrot wydatków związanych z transportem. (zeznania świadka G. S. – k. 327)

Powód w okresie zatrudnienia u pozwanej, wykonywał na rzecz pozwanej podróże zagraniczne:

- w okresie od 6 listopada do 1 grudnia 2013 r. przez 1 d. 23 g. i 54 m. w N. (2 noclegi), 1 tyg. 3 d. 6 g. i 20 m. w S. (10 noclegów) oraz 3 d. i 46 m. we W. (3 noclegi);
- w okresie od 2-24 grudnia 2013 r. przez 2 d. 16 g. i 12 m. w C. (3 noclegi), 2 d. 16 g. i 23 m. w A. (3 noclegi), 1 d. 22 g. i 52 m. w S. (2 noclegi) oraz 3 d. 5 g. 33 m. we W. (3 noclegi);
- w okresie od 9 stycznia do 18 grudnia 2014 r. przez 1 d. 11 g. i 37 m. w H. (2 noclegi), 3 d. 23 g. i 27 m. w H. (4 noclegi), 5 d. 7 g. i 20 m. w N. (5 noclegów), 1 tyg. 3 d. 13 g. i 52 m. we F. (10 noclegów) oraz 1 tyg. 6 d. 21 g. i 19 m. w S. (14 noclegów);

(tachograf – k. 11-42; opinia biegłego sądowego – k. 135-141)

10. ocena prawna Sądu Okręgowego

apelacja pozwanej była nieuzasadniona, z kolei apelacja powoda okazała się być uzasadniona, jednakże z innych przyczyn niż wskazano w jej treści.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do apelacji pozwanej Sąd Okręgowy wskazuje, że nie sposób jest podzielić zarzutów pozwanej, aby kwota 1250 zł, którą pozwana wypłaciła powodowi tytułem „PL-IT-PL”, mogła być zarachowana jako wynagrodzenie należne powodowi za listopad 2013 r. oraz za luty 2014 r. Przeczą temu przede wszystkim tytuły potwierżeń wpłat dokonywanych na rzecz powoda (k. 47-54). Z powyższego wynika bowiem, że gdy pracodawca wpłacał na rzecz powoda wynagrodzenie w tytule wpłaty zaznaczał to jako wynagrodzenie, ewentualnie „zaliczka na wynagrodzenie” lub też „zadatek”. Z kolei w przypadku kwoty 1250 zł pracodawca wskazał jedynie „PL-IT-PL”, co sugeruje, że jest to należność z tytułu przejazdu z P. do W. i z W. do P.. W tej kwestii wątpliwości zostały wyjaśnione przez świadka G. S., który wskazał, że powyższa kwota została powodowi przelana nie jako wynagrodzenie za pracę, a jako zwrot wydatków lub poniesionych przez powoda opłat, w trakcie przejazdu na trasie (...).

W związku z powyższym apelacja pozwanej nie mogła odnieść zamierzonego skutku, gdyż pozwana faktycznie mimo ciążącego na niej obowiązku (art. 80 k.p. oraz umowa o pracę) nie wypłaciła powodowi wynagrodzenia za listopada 2013 r. w kwocie 562,94 zł oraz za luty 2014 r. kwoty 666,30 zł.

Z kolei odnosząc się do apelacji powoda, to w ramach wywiedzionej apelacji powód nie kwestionował ustaleń faktycznych Sądu I instancji, wskazując wyłącznie na naruszenie przez ten Sąd art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców poprzez jego niezastosowanie. Zarzut ten jednak nie był uzasadniony.

Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z 24 listopada 2016 r. sygn. akt K 11/15 opublikowany w Dz.U. z 29 grudnia 2016 r. poz. 2206 uznał, że art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców w zakresie w związku z art. 77⁵ § 2, 3 i 5 k.p. w związku

z § 16 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U.167) w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a także uznał, że art. 21a ustawy z 16 kwietnia 2004 r. powołanej w punkcie 1 w związku z art. 77⁵ § 2, 3 i 5 k.p. w związku z § 9 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U.236.1991, ze zm.) w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji.

Trybunał nie odroczył wejścia w życie orzeczenia, co oznacza, iż wyrok ten znajdzie zastosowanie zarówno do wszystkich spraw o zapłatę ryczałtu będących w toku, jaki i tych zakończonych.

Stwierdzenie niekonstytucyjności przepisu skutkuje niemożliwością zastosowania go przez sąd, gdyż powoduje jego trwałą eliminację z systemu prawnego. Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego posiadają walor mocy powszechnie obowiązującej i są ostateczne. Wyroki Trybunału Konstytucyjnego wchodzą w życie z dniem ogłoszenia ich w odpowiednim dzienniku urzędowym, zatem te przepisy niekonstytucyjne tracą moc obowiązującą. Wyrok TK z 24 listopada 2016 r. nie ma na celu usunięcia wątpliwości interpretacyjnych przepisów poprzez przesądzenie, który z możliwych wariantów powinien być przyjęty przez sądy, ale jego celem jest wyeliminowanie niezgodnej z Konstytucją normy wynikającej z przepisów dotyczących kierowców wykonujących zadania w międzynarodowym transporcie drogowym i ma walor porządkujący. Wyrok TK z 24 listopada 2016 r. obowiązuje od momentu ogłoszenia go w Dzienniku Ustaw, czyli po dniu 29 grudnia 2016 r.

Treść uzasadnienia wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 24 listopada 2016 r. w sposób jednoznaczny wskazuje, że niezgodność z Konstytucją art. 21a w ujęciu zakresowym dotyczy nie tylko przepisu zaskarżonego czyli art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców, ale normy prawnej w rozumieniu całej konstrukcji odniesienia art. 21a do art. 77⁵ § 3-5 k.p. oraz wydanymi na podstawie tych przepisów aktami wykonawczymi. Norma badana przez Trybunał Konstytucyjny dotyczy więc kilku przepisów prawa, a nie jedynie art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców i polega na zakwestionowaniu możliwości odesłania do rozliczania czasu pracy kierowców w kontekście podróży służbowej do pracowników administracji państwowej i samorządowej.

Za utrwaloną należy uznać linię orzecznictwa, że orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego stwierdzające niezgodność aktu normatywnego lub jego części z Konstytucją, wchodzące w życie z dniem ogłoszenia, mają skutki retrospektywne, to jest działają wstecz (uchwała składu siedmiu sędziów z 7 grudnia 2006 r., III CZP 99/06, OSNC 2007, nr 6, poz. 79, uchwała z 10 grudnia 2009 r., III CSK 110/09, OSNC 2010, nr 5, poz. 82).

Od zasady skuteczności wyroku Trybunału Konstytucyjnego *ex tunc* istnieją co prawda wyjątki mające podstawę w przepisach Konstytucji, ale nie zachodzą one w okolicznościach sprawy. Jak wskazał to Sąd Najwyższy w postanowieniu z 7 grudnia 2000 r. (III ZP 27/00, OSNP 2001/10/331), akt normatywny uznany za Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją, ratyfikowaną umowę międzynarodową lub ustawą nie powinien być stosowany przez Sąd w odniesieniu do stanów faktycznych sprzed ogłoszenia orzeczenia Trybunału. Stanowisko to zostało podtrzymane w orzecznictwie, stwierdzając, że dany akt normatywny (przepis prawny) uznany za niekonstytucyjny musi być kwalifikowany jako mający moc obowiązującą do ogłoszenia wyroku Trybunału, to jednak nie powinien być zastosowany przez sąd w konkretnej sprawie ze względu na fakt wiążącego wszystkich adresatów (art. 190 ust. 1) uznania przez Trybunał Konstytucyjny, że pozostaje on w sprzeczności z Konstytucją RP, gdyż sprzeczność ta z reguły istnieje od samego początku, to jest od daty wydania danego aktu normatywnego, bądź wejścia w życie przepisu prawnego, których domniemanie konstytucyjności zostało przez Trybunał obalone (wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 21 maja 2009 r., II OSK 179/09, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 26 listopada 2013 r., III AUA 443/13, wyrok Sądu Najwyższego z 8 listopada 2013 r., II UK 156/13).

Podsumowując powyższe rozważania stwierdzić należy, że w aktualnym stanie prawnym ukształtowanym wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego, Sąd Rejonowy nie mógł zastosować powołanego przez skarżącego art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców

Niemniej z orzecznictwa Sądu Najwyższego, które podziela również tut. Sąd w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę, wynika, że Sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiążą go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego. Ponadto sąd drugiej instancji w ramach ustalonego stanu faktycznego stosuje z urzędu prawo materialne (uchwała Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, Legalis; postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z 6 czerwca 2018 r., III CSK 51/18, Legalis).

Dlatego też Sąd Okręgowy, mimo braku zarzutów w tym zakresie, dokonał weryfikacji zastosowanego w sprawie prawa materialnego.

Sąd Rejonowy wskazał, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego, który został już przytoczony, oznacza, że aktualnie podstawa prawna nakazująca wypłatę kierowcom diet i ryczałtów noclegowych na zasadach określonych w Kodeksie pracy została uznana za niezgodną z Konstytucją. Tym samym, jeżeli pracodawca w swoich aktach wewnętrznych nie określa należności za podróże służbowe – nie przewiduje diet i ryczałtów – to się one pracownikowi nie należą. Dalej Sąd Rejonowy wskazał, że z ustaleń poczynionych przez ten Sąd nie wynika, aby w spółce obowiązywały jakiegokolwiek wewnętrzne regulacje zapewniające kierowcom prawo do diet czy ryczałtów za nocleg, takie jak np. regulamin pracy czy regulamin wynagradzania. Kwestia ich istnienia nie była również podnoszona przez stronę powodową. Zatem też Sąd Rejonowy uznał, że powodowi nie przysługiwało prawo do ww. należności.

Sąd Okręgowy powyższego poglądu jednak nie podziela.

W ocenie Sądu Okręgowego po wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 24 listopada 2016 r., K 11/15, nie stosuje się art. 21a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców, ale stosuje się art. 77⁵ § 1, 3 i 4 k.p., a także art. 77⁵ § 5 k.p., jednakże ten ostatni przepis tylko w przypadku, gdy pracodawca nie uregulował zasad zwrotu należności z tytułu podróży służbowej w układzie zbiorowym pracy, regulaminie wynagradzania lub umowie o pracę (wyrok Sądu Najwyższego z 8 marca 2017 r., II PK 410/15, Legalis).

Uzasadniając takie stanowisko, należy także podkreślić za wyrokiem Sądu Najwyższego z 21 lutego 2017 r. (I PK 300/15), że obowiązująca ustawa o czasie pracy kierowców, mając charakter *lex specialis* względem przepisów Kodeksu pracy, zawiera autonomiczną definicję podróży służbowej. Naturalną formułą rekompensat takich podróży jest zwrot kosztów pracownikowi. W tym aspekcie normą szczegółową był art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców, który został wyeliminowany z porządku prawnego mocą wyroku Trybunału Konstytucyjnego. Jednak w ten sposób nie powstała luka w przepisach, gdyż podstawowe metody wykładni prawa pozwalają na rozstrzygnięcie spornego zagadnienia, choć ich wybór może być różny. Z jednej strony, przez art. 2 pkt 7 ustawy o czasie pracy kierowców, można poszukiwać podstawy prawnej do ustanowienia zasad zwrotu należności z tytułu podróży służbowej w zw. z art. 77⁵ § 1 k.p., albo też przez odpowiednie stosowanie art. 4 ustawy o czasie pracy kierowców, zgodnie z którym w zakresie nieuregulowanym ustawą stosuje się przepisy Kodeksu pracy. Przepis art. 77⁵ § 1 k.p. ma zaś charakter powszechnie obowiązujący i dotyczy także kierowców w transporcie międzynarodowym jako pracowników.

Rozwiązanie powyższe, opiera się na wykładni art. 2 ust. 7 ustawy o czasie pracy kierowców. Przywołany przepis formuluje definicję podróży służbowej i nie stanowił przedmiotu kontroli konstytucyjnej, a więc nadal obowiązuje w systemie prawa, korzystając z domniemania zgodności z Konstytucją RP. Nie ma zatem wątpliwości, że podróż służbowa kierowcy oznacza wykonywanie każdego zadania polegającego na przewozie drogowym, na polecenie pracodawcy, w zakresie przewozu drogowego poza siedzibę pracodawcy. W okolicznościach faktycznych sprawy jest zaś bezsporne, że skarżący odbywał tak rozumiane podróże służbowe, gdyż na polecenie pracodawcy wykonywał zadania związane z transportem, powodujące konieczność wyjazdu poza miejscowość, w której znajduje się siedziba

pracodawcy lub poza stałe miejsce pracy (wyrok Sądu Najwyższego z 22 lutego 2008 r., I PK 208/07, OSNP 2009 nr 11-12, poz. 134).

Immanentną cechą podróży służbowych są wydatki po stronie pracownika, które ostatecznie powinien zrekompensować pracodawca. Idea stosunku pracy opiera się na ryzyku ekonomicznym podmiotu zatrudniającego. Oznacza to, że jeśli decyzja pracodawcy (polecenie wyjazdu) powoduje powstanie dodatkowych kosztów po stronie pracownika, to obowiązkiem zatrudniającego jest ich zwrot. Dodanie do systemu prawa odrębnej definicji podróży służbowej modyfikuje jedynie kodeksowy zakres jej znaczenia, natomiast w żaden sposób nie tworzy wyjątku od zasady, że koszty podróży służbowej kierowcy nie będą zwracane. Wręcz przeciwnie, wprowadzenie odrębnej definicji oznacza objęcie nim w sposób szerszy - niż dotychczas - określonej grupy wykonujących pracę podporządkowaną. W tej sytuacji brak regulacji (zasad zwrotu tych kosztów) w ustawie o czasie pracy kierowców obliguje do ich rekompensaty za pomocą powszechnie obowiązujących przepisów prawa pracy. Powszechnym przepisem prawa pracy jest art. 77⁵ § 1 k.p. Odwołanie do podstawowej regulacji prawa pracy jest przy tym naturalne, zwłaszcza że art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców nie obejmował swym zakresem tej regulacji.

Przepis art. 77⁵ § 5 k.p. posługuje się natomiast zwrotem „w przypadku gdy układ zbiorowy pracy, regulamin wynagradzania lub umowa o pracę nie zawiera postanowień, o których mowa w § 3”. Chodzi więc o sytuację, w której zakładowe źródła prawa pracy nie regulują należności z tytułu podróży służbowej. Brak regulacji należy dekodować rodzajowo, tzn. jeżeli pracodawca ureguluje kwestię diet, a pomija inne koszty podróży, to oznacza, że u pracodawcy nie ma postanowień, o których mowa w art. 77⁵ § 3 k.p. Po wtóre, występujący w tym przepisie zwrot „na pokrycie kosztów podróży” nie powinien być interpretowany tylko jako zwrot udokumentowanych kosztów podróży. Wynikające z treści art. 77⁵ § 5 k.p. odesłanie do przepisów rozporządzenia pozwala bowiem dostrzec, że na zwrot kosztów podróży składają się: diety, zwrot kosztów przejazdów i dojazdów, noclegów i innych wydatków, określonych przez pracodawcę odpowiednio do uzasadnionych potrzeb (§ 2 obowiązującego w spornym okresie rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r.). Stąd użyte przez ustawodawcę w art. 77⁵ § 3 k.p. sformułowanie „na pokrycie kosztów podróży” ma szeroki kontekst i obejmuje wszelkie koszty (należności), których rekompensaty może oczekiwać pracownik, w tym między innymi diety oraz koszty noclegów lub ryczałtu za noclegi.

Odnosząc ten wniosek do stanu faktycznego przedmiotowej sprawy należy wskazać, że pozwana nie uregulowała należycie kwestii należnych kierowcom ryczałtów za noclegi, a zatem w okolicznościach niniejszej sprawy występuje możliwość zastosowania art. 77⁵ § 5 k.p. i sięgnięcia na jego podstawie do regulacji rozporządzenia MPiPS z 29 stycznia 2013 r.

Zgodnie z unormowaniem zawartym w § 16 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej ustawodawca wskazał, że za nocleg podczas podróży zagranicznej pracownikowi przysługuje zwrot kosztów w wysokości stwierdzonej rachunkiem, w granicach limitu określonego w poszczególnych państwach w załączniku do rozporządzenia. Stosownie do regulacji zawartej w § 16 ust. 2 rozporządzenia w razie nieprzedłożenia rachunku za nocleg, pracownikowi przysługuje ryczałt w wysokości 25% limitu, o którym mowa w ust. 1, przy czym ryczałt ten nie przysługuje za czas przejazdu. Przepisów powyższych nie stosuje się, jeżeli pracodawca lub strona zagraniczna zapewniają pracownikowi bezpłatny nocleg (§ 16 ust. 4).

Zdaniem tut. Sądu zapewnienie bezpłatnego noclegu w rozumieniu przepisów rozporządzenia o zagranicznych podróżach służbowych nie polega wyłącznie na zapewnieniu pracownikowi „miejsca do spania”, bowiem wiąże się także z rekompensatą za uciążliwości wynikające z takiego noclegu, tj. kosztami użycia i prania pościeli, kosztami sanitarnymi. W uchwale z 12 czerwca 2014 r. (II PZP 1/14), jak i uchwale z 7 października 2014 r., I PZP 3/14 (OSNP 2015 nr 4, poz. 47) Sąd Najwyższy sformułował następujące wnioski szczegółowe: 1) pojęcia „odpowiednie miejsce do spania” i „bezpłatny nocleg” nie mogą być utożsamiane (zamiennie traktowane), a wręcz odwrotnie - użycie różnych sformułowań w przepisach prawa oznacza, że są to różne pojęcia; 2) zasadniczo pracodawca odnosi pojęcie „noclegu” do usługi hotelarskiej (motelowej; pośrednio także do noclegu opłaconego w cenie karty

okrętowej lub promowej), o czym świadczy nie tylko zwrot kosztów w wysokości stwierdzonej rachunkiem hotelowym (za usługi hotelarskie), ale także wysokość ustalonych limitów; 3) usługa hotelarska obejmuje szerszy zakres świadczeń niż tylko udostępnienie „miejsca do spania”, w szczególności możliwość skorzystania z toalety, prysznic, przygotowania gorących napojów itp., a także (ewentualnie) zapewnienie wyżywienia, co powoduje obniżenie diety; 4) brak przedstawienia rachunku za usługi hotelarskie oznacza, że pracownik nie korzystał z hotelu (wzgląd na racjonalnego prawodawcę, który to przewidział); wówczas zwrot kosztów noclegu zostaje ograniczony do 25% limitu stanowiącego ryczałt za koszty realnie ponoszone w czasie podróży, bez korzystania z usług hotelowych; 5) istota „ryczałtu” jako świadczenia kompensacyjnego (w tym wypadku przeznaczonego na pokrycie kosztów noclegu) polega na tym, że świadczenie wypłacane w takiej formie z założenia jest oderwane od rzeczywistego poniesienia kosztów i nie pokrywa w całości wszystkich wydatków z określonego tytułu (bo nie są one udokumentowane); w zależności od okoliczności konkretnego przypadku kwota ryczałtu - która jako uśredniona i ujednoczona ustalona jest przez prawodawcę - pokryje więc pracownikowi koszty noclegowe w wymiarze mniejszym albo większym niż faktycznie przez niego poniesione. Z przedstawionych wywodów wynika jednoznaczny pogląd, że ryczałt „noclegowy” należy się pracownikowi również wtedy, gdy kosztów noclegu nie poniósł, nocując w kabinie samochodu.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy uznał, że pozwana nie wykazała, aby zapewniła powodowi „bezpłatny nocleg” w rozumieniu § 16 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. Sam fakt, że powód miał zapewnione w kabinie miejsce do spania, nie jest bowiem równoznaczne z „bezpłatnym noclegiem”.

Odnosząc się zatem do samego roszczenia zauważyć należy, że gdyby powód przedstawił rachunki z noclegów, wówczas należałoby zwrócić na jego rzecz kwoty wskazane na rachunkach. Powód jednak takich rachunków nie przedstawił, a zatem mógł on żądać zwrotu jedynie ryczałtu w wysokości 25% limitu, zgodnie z załącznikiem do ww. rozporządzenia.

W przedmiotowej sprawie powód, co nie było kwestionowane, świadczył na rzecz pozwanej podróże zagraniczne.

W okresie od 6 listopada do 1 grudnia 2013 r. powód świadczył podróże zagraniczne przez 1 d. 23 g. i 54 m. w N., 1 tyg. 3 d. 6 g. i 20 m. w S. oraz 3 d. i 46 m. we W.. Z załącznika w przedmiocie wysokości diet za dobę podróży zagranicznej oraz limitu za nocleg wynika, że kwota limitu za nocleg i kwota diety wynosi: w N. – 150 euro (25% - 37,50 euro) oraz 49 euro; w S. – 1800 sek (25% - 450 sek) oraz 459 sek; we W. – 174 euro (25% - 43,50 euro) oraz 48 euro. W związku z powyższym powodowi z tytułu limitu za nocleg i diety przysługuje: w N. – 75 euro i 98 euro, w S. – 4500 sek oraz 4743 sek oraz we W. 130,50 euro i 160 euro. Sumując powyższe kwoty Sąd Okręgowy wskazuje, że z tytułu diet i limitów za noclegi przysługuje łącznie powodowi 463,50 euro oraz 9243 sek. Na dzień 10 grudnia 2013 r. kurs euro wynosił 4,1822 zł, a kurs korony szwedzkiej wynosił 0,4648 zł. Zatem też powód za ww. okres winien otrzymać w sumie 6999,60 zł tytułem diety oraz zwrotu za nocleg (463,50 euro x 4,1822 zł oraz 9.243 sek x 0,4648 zł)

W okresie od 2-24 grudnia 2013 r. powód wykonywał podróże zagraniczne przez 2 d. 16 g. i 12 m. w C., 2 d. 16 g. i 23 m. w A., 1 d. 22 g. i 52 m. w S. oraz 3 d. 5 g. 33 m. we W.. Z ww. załącznika wynika, że kwota limitu za nocleg i kwota diety wynosi: w C. – 120 euro (25% - 30 euro) i 41 euro, w A. – 130 euro (25% - 32,50 euro) i 52 euro, w S. – 1.800 sek (25% - 450 sek) oraz 459 sek oraz we W. - 174 euro (25% - 43,50 euro) oraz 48 euro. W związku z powyższym powodowi z tytułu limitu za nocleg i diety przysługuje: w C. – 90 euro i 123 euro, w A. – 97,50 euro i 156 euro, w S. – 900 sek oraz 918 sek oraz we W. 130,50 euro i 160 euro. Sumując powyższe kwoty Sąd Okręgowy wskazuje, że z tytułu diet i limitów za noclegi przysługuje powodowi łącznie 757 euro oraz 1818 sek. Na dzień 10 stycznia 2014 r. kurs euro wynosił 4,1745 zł, a kurs korony szwedzkiej wynosił 0,4701 zł. Zatem też powód za ww. okres winien otrzymać w sumie 4809,74 zł tytułem diety oraz zwrotu za nocleg (757 euro x 4,1745 zł oraz 1818 sek x 0,4701 zł).

W okresie od 9 stycznia do 18 grudnia 2014 r. powód wykonywał podróże zagraniczne przez 1 d. 11 g. i 37 m. w H., 3 d. 23 g. i 27 m. w H., 5 d. 7 g. i 20 m. w N., 1 tyg. 3 d. 13 g. i 52 m. we F. oraz 1 tyg. 6 d. 21 g. i 19 m. w S.. Z ww. załącznika wynika, że kwota limitu za nocleg i kwota diety wynosi: w H. – 160 euro (25% - 40 euro) i 50 euro, w H. – 130 euro (25% - 32,50 euro) i 50 euro, w N. – 150 euro (25% - 37,50 euro) oraz 49 euro, we F. – 180 euro (25% - 45 euro) i 50 euro oraz w S. – 1.800 sek (25% - 450 sek) oraz 459 sek. W związku z powyższym powodowi z tytułu limitu za nocleg i diety przysługuje: w H. – 80 euro i 75 euro, w H. – 130 euro i 200 euro, w N. – 187,50 euro oraz 261,33 euro, we F. –

450 euro i 550 euro oraz w S. – 6300 sek oraz 6426 sek. Sumując powyższe kwoty Sąd Okręgowy wskazuje, że z tytułu diet i limitów za noclegi przysługuje powodowi łącznie 1933,83 euro oraz 12.726 sek. Na dzień 10 marca 2014 r. kurs euro wynosił 4,1991 zł, a kurs korony szwedzkiej wynosił 0,4735 zł. Zatem też powód za ww. okres winien otrzymać w sumie 14.551,11 zł tytułem diety oraz zwrotu za nocleg (1933,83 euro x 4,1991 zł oraz 12.726 sek x 0,4735 zł).

W związku z powyższym Sąd Okręgowy zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwoty: 6607,29 zł tytułem podróży służbowej od 6 listopada do 1 grudnia 2013 r., 3979,10 zł tytułem podróży służbowej od 2 do 24 grudnia 2013 r. oraz 14.394,23 zł tytułem podróży służbowej od 9 stycznia do 18 lutego 2014 r.

Wprawdzie kwoty zasądzone przez tut. Sąd są niższe niż kwoty wskazane w powyższych wyliczeniach, to jednak zgodnie z art. 321 k.p.c. sąd jest związany żądaniem wskazanym przez stronę powodową. Z kolei powód w piśmie procesowym z 17 października 2016 r. (k. 162) żądał zasądzenia odpowiednio: 6607,29 zł tytułem podróży służbowej od 6 listopada do 1 grudnia 2013 r., 3979,10 zł tytułem podróży służbowej od 2 do 24 grudnia 2013 r. oraz 14.394,23 zł tytułem podróży służbowej od 9 stycznia do 18 lutego 2014 r. Sąd Okręgowy będąc zatem związany żądaniem powoda, nie był uprawniony do zasądzenia na rzecz powoda kwot wyższych niż wskazał sam powód.

Od powyższych kwot Sąd Okręgowy zasądził odsetki odpowiednio od 11 grudnia 2013 r., 11 stycznia 2014 r. oraz 11 marca 2014 r. Zgodnie z art. 85 § 2 k.p. wynagrodzenie za pracę płatne raz w miesiącu wypłaca się z dołu, niezwłocznie po ustaleniu jego pełnej wysokości, nie później jednak niż w ciągu pierwszych 10 dni następnego miesiąca kalendarzowego. Dlatego też powyższe należności winny być wypłacane powodowi najpóźniej do 10 dnia następnego miesiąca. Przy określeniu wysokości odsetek Sąd Okręgowy uwzględnił zmianę obowiązującą od 1 stycznia 2016 r. w brzmienia przepisu art. 481 § 2 k.c. wprowadzoną ustawą z 9 października 2015 r. o zmianie ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych, ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2015, poz. 1830). W związku z powyższym za okres do 31 grudnia 2015 r. Sąd Okręgowy zasądził odsetki ustawowe stosownie do treści art. 481 § 2 k.c. w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 2015 r. Natomiast za okres od 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty zasądził odsetki za opóźnienie, stosownie do treści art. 481 § 2 k.c. w brzmieniu aktualnym.

Sąd Okręgowy oddalił apelację powoda w zakresie odsetek za należności z tytułu podróży służbowej od 2 do 24 grudnia 2013 r., gdyż żądanie powoda zasądzenia odsetek od 1 stycznia 2014 r., było sprzeczne z treścią art. 85 § 2 k.p.

W związku ze zmianą zaskarżonego wyroku Sąd Okręgowy zmodyfikował również rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego w zakresie zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. W tym kontekście Sąd Okręgowy o kosztach postępowania pierwszoinstancyjnego orzekł zgodnie z zasadą odpowiedzialności stron za wynik procesu (art. 98 k.p.c.) oraz zasadą rozstrzygania o kosztach w orzeczeniu kończącym sprawę w danej instancji (art. 108 § 1 k.p.c.). Pozwana okazała się stroną przegrywającą postępowanie przed Sądem I instancji. W toku tego postępowania powód poniósł koszty zastępstwa procesowego w kwocie 1800 zł (§ 12 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 6 pkt 5 rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu – Dz.U. 2013 r., poz. 461).

Sąd Okręgowy o kosztach procesu w postępowaniu apelacyjnym orzekł zgodnie z zasadą odpowiedzialności stron za wynik procesu (art. 98 k.p.c.) oraz zasadą rozstrzygania o kosztach w orzeczeniu kończącym sprawę w danej instancji (art. 108 § 1 k.p.c.). Pozwana okazała się stroną przegrywającą postępowanie apelacyjne. W toku postępowania apelacyjnego powód poniósł koszty zastępstwa procesowego w kwocie 1350 zł (§ 10 ust. 1 pkt 1 w zw. § 9 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie – Dz.U. z 2015 r. poz. 1800) oraz tytułem opłaty od apelacji kwotę 30 zł. Zatem też pozwana winna zwrócić na rzecz powoda ww. kwoty tytułem zwrotu kosztów procesu.

Mając na uwadze całość rozważań, Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację pozwanej, jako bezzasadną. Z kolei apelacja powoda była skuteczna i doprowadziła na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. do zmiany zaskarżonego wyroku w pkt 2 i 3.

Monika Sawa Grzegorz Kochan Dorota Czyżewska